

**İLKÖĞRETİM DİN KÜLTÜRÜ VE AHLAK BİLGİSİ ÖĞRETMENİ
ADAYLARININ ÖĞRETİM AMAÇLI TEKNOLOJİYİ KULLANMA
VE MATERYAL GELİŞTİRME TUTUM VE ÖZGÜVENLERİ
ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA**

Fatih ÇINAR*

Öz

Bu çalışmada, alanla bütünleştirilmiş Öğretim Teknolojileri ve Materyal Geliştirme dersinin Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi öğretmen adaylarının teknoloji tutumları ve materyal geliştirme yeterlilik algıları üzerindeki etkisi incelenmiştir. Araştırmada deneysel çalışma yönteminin tek gruplu ön-test son-test zayıf deneysel deseni kullanılmıştır. Araştırmanın örneklem grubunu 2013-2014 öğretim yılında Süleyman Demirel Üniversitesi İlahiyat Fakültesi İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmenliği Bölümünde öğrenim görmekte olan 81 öğretmen adayı oluşturmaktadır. Katılımcılara 14 hafta süre ile konu alanından bağımsız olmayan yani Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi dersleri ile bütünleştirilmiş Öğretim Teknolojileri ve Materyal Geliştirme dersi uygulanmıştır. Araştırma verileri Erdemir vd. (2009) tarafından geliştirilen “Teknoloji Tutum Ölçeği” ile toplanmıştır. Verilerin analizinde bağımlı gruplar t-testi, bağımsız gruplar t testi, tek yönlü varyans analizi .05 önemlilik düzeyinde kullanılmıştır. Araştırma sonucunda Öğretim Teknolojileri ve Materyal Geliştirme dersinin DKAB öğretmen adaylarının öğretim amaçlı teknolojiyi kullanmaya ve materyal geliştirmeye yönelik tutumlarında ve özgüvenlerinde son-test lehine anlamlı farklılaşmaya neden olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu farklılaşmanın öğretmen adaylarının cinsiyetine, lise ve üniversitede bilgisayar dersi alma durumuna, kendine ait kişisel bir bilgisayara sahip olma durumuna, en son mezun oldukları ortaöğretim kurum türüne göre değişmediği bulunmuştur.

Anahtar Kelimeler: Teknoloji, Materyal Geliştirme, Din Öğretimi, Din Eğitimi, Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi, Öğretmen

---

* Yrd.Doç.Dr., Süleyman Demirel Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi, fatihcinar@sdu.edu.tr

A RESEARCH ABOUT ATTITUDE AND SELF-ESTEEMS OF CULTURE OF RELIGION AND KNOWLEDGE OF ETHICS PRE-SERVICE TEACHERS ON USING DIGITAL TECHNOLOGY AND MATERIAL DEVELOPMENT

Abstract

This paper, researches this effect of Instructional Technology and Material Development courses on Culture of Religion and Knowledge of Ethics Teacher's Attitude and Self-Esteems on Using Digital Technology and Material Development. In this study single-group pretest-posttest experimental design from preexperimental methods was used. The sample of the study was composed of 81 teachers (candidate) from an Süleyman Demirel University, Faculty of Theology, Religion and Moral Education department in the academic year 2013-2014. For the sample group has been applied Instructional Technology and Material Development course that is integrated with the Religion and Ethics courses during 14 weeks. Research data were collected "Technology Attitude Scale" which developed by Erdemir and oth. (2009) The analysis of data was used paired samples t-test, independent sample t test, one-way analysis of variance in the .05 significance level. The results indicated that the Instructional Technology and Material Development courses has positive effect on attitudes and self-esteems of Culture of Religion and Knowledge of Ethics pre-service teachers on using digital technology and material development. The effect didn't change according to gender, computer lessons in high school and university status, have their own personal computer and the type of secondary education institution where they graduated recently.

Key Words: Religious Education, Technology, Materials Development, Religion and Ethics, Teacher

Giriş

Değişen toplumsal yapı, yaşam biçimi, insan anlayışı ve bunları etkileyen bilim ve teknolojideki değişimler eğitimi kökten etkilemiş, eğitim sürecinin ve öğelerinin gözden geçirilmesini ve yeniden yapılandırılmasını sağlamıştır. Bu değişime kayıtsız kalması düşünülemeyen geleneksel din öğretimi de ezberci ve nakilci anlayışa sahip olması, buna bağlı olarak da öğrenme süreçlerinde bilginin üretilmemesi, öğretmenin sınıf ortamında tek otorite olması, öğrenmenin öğrenci merkezli gerçekleşmemesi gibi açılardan eleştirilmiştir. Nitekim dinin, küreselleşen, dünyada bireyin ahlaki gelişimine, hayatı anlamlandırmasına ve problemlerine çözüm üretmesine katkı sağlayabilmesi için yeni bir anlayışla ele alınması, yeni yöntem ve tekniklerle öğrenilmesi ve öğretilmesi gerektiği bilim dünyasında herkesin üzerinde durduğu bir konu haline gelmiştir.¹ Bu gelişme ve

---

¹ Recai Doğan ve Cemal Tosun, İlköğretim 6., 7. Ve 8. Sınıflar İçin Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretimi Özel Öğretim Yöntemleri, Pegem A Yayıncılık, Ankara 2003, s. 75-79.

eleştiriler meyvesini vermiş, ilk olarak Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi² öğretim programlarında köklü değişikliklere gidilmiş ve öğrenme sürecinde öğrenci katılımına ve öğretmen rehberliğine ağırlık veren öğrenen merkezli yapılandırmacı yaklaşım, DKAB öğretim programlarının temel felsefesi olmuştur. Bu programlarla din ve ahlak konularını öğrenme aktif bir süreç olarak ele alınmış, öğrencilerin din ve ahlakla ilgili konuların öğrenilme sürecinde aktif olmaları gerektiği vurgulanmıştır. Programda, öğrencilerin araştırma yapabilecekleri, keşfedebilecekleri, problem çözebilecekleri, çözüm ve yaklaşımlarını paylaşıp tartışabilecekleri ortamların sağlanmasının önemine dikkat çekilmiştir.

Öğrencilerin öğrenme-öğretme sürecinin her aşamasına etkin olarak katılımını sağlayacak, çeşitli öğrenme deneyimleri edinmesi için uygun öğrenme ortamlarını oluşturacak, buna uygun materyaller geliştirecek, teknolojiyi ve öğretim araç-gereçlerini aktif bir şekilde kullanacak olan öğretmenlerdir. Nitekim öğretim programında da DKAB öğretmenlerinin, öğrencilerin belirlenen kazanımları edinmesini sağlamak için hangi öğrenme strateji, yöntem ve tekniklerini kullanacaklarını, öğrenme ve öğretme ile ilgili anlayışları dikkate alarak kendilerinin belirleyeceği ifade edilmiştir. Görüldüğü üzere öğretmen merkezli sınıflardan öğrencinin etkin kılındığı sınıflara doğru yaşanan değişimler ve din öğretimindeki değişim gereksinimi, DKAB öğretmenin öğrenme-öğretme süreçlerindeki rolünde önemli değişikliklere neden olmuş ve ona yeni beceri ve yeterliliklere sahip olma yükümlülüğünü getirmiştir.³ Bu yeterliliklerden en önemlilerinden bazıları MEB tarafından belirlenen İlköğretim DKAB öğretmeni özel alan yeterliliklerinde de vurgulandığı üzere; DKAB derslerinde öğrenme ortamlarını düzenleyebilme, teknolojik kaynakları kullanabilme, uygun yöntem, teknik, materyal ve kaynakları üretebilme ve etkin kullanabilme şeklinde sıralanabilir.⁴

Bilgi çağının teknolojiye yüklediği anlam ve değer etkisi ile teknoloji, baş döndürücü bir hızla gelişmekte ve her geçen gün eğitim sisteminin içinde kendini biraz daha fazla hissettirmektedir. Öyle ki eğitim, teknolojiyi hem etkileyen, hem bu teknolojiyi üreten insanı yetiştiren, hem de üretilen bu teknolojiden etkilenen bir olgu⁵ olarak payına düşeni almakta ve değişime ayak

---

² Çalışmanın bundan sonraki kısmında DKAB olarak kullanılacaktır.

³ İlköğretim Din Kültürü Ve Ahlak Bilgisi Dersi (4, 5, 6, 7 Ve 8. Sınıflar) Öğretim Programı Ve Kılavuzu, MEB Yay. Ankara, 2010.

⁴ Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmeni Özel Alan Yeterlikleri, MEB OYEGM, Ankara 2008.

⁵ Rıdvan DEMİR, “Öğretmenlerinin Derslerde Araç-Gereç Kullanma Bilgi Ve Alışkanlıkları (Adana Örneği)”, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Felsefe Ve Din Bilimleri Ana Bilim Dalı Din Kültürü Ve Ahlak Bilgisi, Adana 2008.

uydurmaya çalışmaktadır. Bu nedenle teknolojinin olmadığı yerde eğitimden, eğitimin olmadığı yerde de teknolojiden söz etmek mümkün görünmemektedir. Bu da teknoloji ve eğitimin her geçen gün bir bütün olarak algılanmasına neden olmaktadır.⁶ Bu nedenle değişim, hedeflediği bireylerinin yetiştirilebilmesi için öğretmenleri, derslerini teknoloji ile bütünleştirmelerini kaçınılmaz bir zorunluluk haline getirmektedir.⁷ Çünkü öğretmenlerin dolayısıyla DKAB öğretmenlerinin de teknoloji ve teknolojiden faydalanarak materyal üretme ve geliştirme yeterlilikleri onların sunacakları eğitimin başarısını doğrudan etkileyecektir.⁸ Bu durum din öğretimi için de büyük öneme sahiptir. Çünkü “Nasıl öğretmeliyim”? sorusu, her öğretmenin öğretmenlik mesleği süresince zihnini meşgul eden bir problem olmalıdır.⁹ Çünkü öğretmen, bir dersi en iyi şekilde düzenleyen, planlayan, etkili bir ders sunumunun nasıl gerçekleştirileceği becerisine sahip olan ve bu beceriyi öğrenme süreçlerinde uygulamaya koyabilen kişidir.¹⁰ Bu nedenle dersin amaçları doğrultusunda seçilmiş öğretim araçlarını ve teknolojiyi kullanma, buna uygun materyaller geliştirme DKAB öğretmenlerinin etkili bir ders sunumu gerçekleştirebilmesinde başvurması gereken en önemli ve öncelikli beceri ve gereklilik olmalıdır.¹¹

Araç-gereç kullanımının öğrenme süreçlerine en önemli katkılarından birisi, bilginin öğrenci tarafından yapılandırılmasını ve bilginin somutlaştırılmasını kolaylaştırmasıdır. Din öğretiminde ise soyut konular oldukça fazladır. Soyut konuların öğretimi için öğrenenin birden fazla duyusuna hitap eden yöntem, teknik ve materyallerin öğrenme sürecine dahil edilmesine ihtiyaç vardır. Nitekim eğitim araştırmacılarının da birleştiği nokta öğrenme süreçlerinde kullanılan farklı teknolojilerin temel amacının öğretmeyi kolaylaştırmak ve öğrenmeyi artırmak olduğudur.¹² “Roblyer ve Edwards de öğretmenlerin, öğretme-öğrenme sürecinde öğretim teknolojilerini kullanmalarının gerekliliğini beş önemli gerekçeyle açıklamıştır.

⁶ Ö., Çetin ve diğ. “Teknolojik Gelişme İçin Eğitimin Önemi ve İnternet Destekli Öğretimin Eğitimdeki Yeri”, The Turkish Online Journal of Educational Technology, 3(3), s.144-147, 2004.

⁷ Oğuzhan KURU ve diğ. “İlköğretim Öğretmenlerinin Öğretim Sürecinde Materyal Kullanımına İlişkin Tutumları”, 9th International Educational Technology Conference (IETC2009), Ankara, Turkey, 2009, ss.738.744.

⁸ Sadi Seferoğlu, “ Öğretmen Yeterlikleri Ve Mesleki Gelişim”, Bilim ve Akılın Aydınlığında Eğitim, 58, 2004, ss.40-45.

⁹ Doğan ve Tosun, 2003, s. 73.

¹⁰ Dilek, Gözütok. Öğretmenliği Geliştiriyorum, Siyasal Kitapevi, Geliştirilmiş İkinci Baskı, Ankara 2014, s.123

¹¹ Gözütok, 2014, s.145.

¹² Bülent Tarman-Ahmet Baytak, “Teknolojinin Eğitimdeki Yeni Rolü: Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Bakış Açıları”, Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi 2011 10(2), 2011, s. 892

- Motivasyon
- Öğretimsel yetenekler
- Öğretmen niteliği ve verimliliği
- Bilgi çağının gerekliliği
- Öğretim yöntem ve tekniklerini desteklemek”¹³

Eğitim-öğretim gibi toplumların refahı, kalkınması, değerlerinin aktarılması gibi hayati öneme sahip olan bir görevi yürütmekle sorumlu olan öğretmenlerin meslek öncesi almış oldukları eğitimler, çalışma hayatları içerisinde karşılaştıkları problemleri çözmelerinde bazen yetersiz kalmaktadır.¹⁴ Konu ile ilgili araştırma sonuçları da öğretmenlerin mezun oldukları fakültelerde öğretim teknolojileri ve bu teknolojiyi kendi derslerinde nasıl kullanabileceği konusunda yeterli bilgi ve becerilerle donatılmadığını,¹⁵ öğretmenliğe başladıktan sonra da sahip oldukları sınırlı bilgi nedeniyle de öğretim teknolojilerini kullanmada ve buna bağlı olarak materyal geliştirmede sorun yaşadıklarını ortaya koymuştur.¹⁶ Araştırmaların sonuçları sorunun kaynağında öğretmen yetiştiren kurumlarda eğitim teknolojisi ve materyal geliştirme ile ilgili verilen derslerin yeterli düzeyde olmadığını ortaya koymaktadır.¹⁷ Bu problem DKAB öğretmen adayları içinde geçerlidir. Bugün uygulanmakta olan İlköğretim DKAB Öğretmenliği Bölümü lisans programında, İlahiyat bölümü mezunları içinse pedagojik formasyon programı içerisinde 3 kredilik (2 saat teorik, 2 saat uygulama) öğretim teknolojileri ve materyal geliştirme (ÖTMG) dersi yer almaktadır. Bu dersin hedefi öğretmen adaylarına öğretmenlik mesleğini icra ederken öğrenme-öğretme süreçlerinde, bilişsel, fiziksel ve duyuşsal tutum ve davranışları, öğretim teknolojilerinden ve materyallerden yararlanarak kazandırmak, öğrenci için öğrenmeyi daha zevkli hale getirme, soyut kaldığı için öğrenilmesi güçleşen noktaları, yaparak yaşayarak öğrenme fırsatını veren iki-üç boyutlu görsel işitsel ve yazınsal materyaller üretebilme becerisini sağlamaktır.¹⁸

---

¹³ Akt: A. Adıgüzel, “İlköğretim Okullarında Öğretim Teknolojilerinin Durumu ve Sınıf Öğretmenlerinin Bu Teknolojileri Kullanma Düzeyleri”, Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi, 15, 2010, s.2.

¹⁴ Nazmi Şimşek, Öğretim Teknolojileri Kullanımı ve Materyal Geliştirme (Uygulama Örnekleriyle), Asil Yay. Dağ., Ankara 2007, s.VII

¹⁵ Metin Uçar, “İlköğretimde Ders Araç-Gereçlerinin Kullanımı Konusunda Öğretmen Görüşlerinin Değerlendirilmesi”, Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 3, 1999.

¹⁶ Halil Ç. Çelik ve Kahyaoğlu, M. “İlköğretim Öğretmen Adaylarının Teknolojiye Yönelik Tutumlarının Kümeleme Analizi”, Türk Eğitim Bilimleri Dergisi, 5(4), 2007,s.572.

¹⁷ Uçar, M. 1999.

¹⁸ Ümit Yapıcı ve Murat Hevedanlı, “Biyoloji Öğretimine Yönelik Geliştirilen Materyallerin Değerlendirilmesi” Gaziantep University Journal of Social Sciences, 12(2) Technology Special Issue 2013, ss.307-314; Şemseddin Gündüz, ve H.Ferhan Odabaşı, “Bilgi Çağında Öğretmen Adaylarının Eğitiminde Öğretim Teknolojileri ve Materyal

ÖTMG dersinin DKAB öğretmenlerinin teknolojiye yönelik tutum ve öğretim amaçlı materyal geliştirme ve uygulama yeterliliklerine etkisini ortaya koymak diğer bir ifade ile dersin hedeflerinin pratikte gerçekleşme düzeyini değerlendirebilmek amacıyla ilgili literatür incelenmiş; DKAB öğretmenlerinin; Bilgisayar Destekli Eğitime yönelik tutumları, yeterlilik ve kullanma durumları, öğrenme süreçlerinde öğrenciyi aktif kılabilen öğretim materyallerini hazırlamaya yönelik tutum, yeterlilik ve kullanma durumları, araç-gereç kullanma bilgi ve alışkanlıkları, materyallerin ve bilgisayar yazılımlarının DKAB dersine etkisi vb. konularında araştırmalar¹⁹ yapıldığı görülmüştür. İlgili araştırmaların sonuçları mevcut durumun hedeflenen şekilde olmadığını ortaya koymuştur. Çünkü araştırma sonuçlarına göre DKAB öğretmenleri, derslerinde araç-gereç ve materyal kullanmanın yararlı olduğu yönünde olumlu bir görüşe²⁰ bilgisayar destekli eğitime ilişkin olumlu tutuma²¹ sahip oldukları halde internet ve

---

Geliştirme Dersinin Önemi”. The Turkish Online Journal of Educational Technology – TOJET, 3(1), 2004.

¹⁹ Asan, Aşkın, “Bilgisayar Destekli Din Eğitimi”, Din Eğitimi Araştırmaları Dergisi, S. 7, Emre Matbaacılık, İstanbul, 2000, ss. 199-206; Yakup Ekici, “Afyonkarahisar İlinde Görev Yapan Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmenlerinin Bilgisayar Destekli Eğitime İlişkin Tutumları ve Bu Tutumları Etkileyen Faktörler, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 2007; Fatih Güngör, İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersinin Problem ve Beklentileri (İlköğretim 8.sınıf Öğrencileri Üzerine Bir Araştırma), Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Bursa 2008; Hatice Yemenici, Etkin Din Eğitiminde Görsel Öğretim Etkinlikleri, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Felsefe Ve Din Bilimleri Anabilim Dalı (Din Eğitimi), Ankara, 2007; Mehmet Kamil Coşkun, “Din Kültürü Ve Ahlak Bilgisi Öğretmenlerinin Yapılandırıcı Yöntem Yeterliliklerinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi”, Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi Journal of Research in Education and Teaching Kasım 2012, Cilt 1, Sayı 4, Makale 29; Muhammed Emin Yaşlı, Ortaöğretim Kurumları 9. Ve 10. Sınıf Din Kültürü Ve Ahlak Bilgisi Derslerinde Nitelikli Materyal Ve Verimliliğe Olan Etkisi (Konya İl Merkezi Örneği), Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Felsefe Ve Din Bilimleri Anabilim Dalı Din Eğitimi Bilim Dalı, Konya – 2007; Mustafa Özdemir, İlköğretim Din Kültürü Ve Ahlak Bilgisi Öğretmenlerinin DKAB Derslerinde Öğretim Materyali Hazırlama ve Kullanma Durumu, Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Felsefe ve Din Bilimleri Anabilim Dalı Din Eğitimi Bilim Dalı, Sivas 2010; Demir, 2008; Veysel Özgan, Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmenlerinin Bilgisayar Destekli Eğitime İlişkin Tutumları ve Bu Tutumları Etkileyen Faktörler –Edirne Örneği- Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bursa 2000; Yakup Keskin, “DKAB Bölümleri Öğrencilerinin Bilgisayar Ve İnternet Kullanma Durumları Ve Yeterlilikleri” Ondokuz Mayıs Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi: 30, 2011, ss.211-233; Bilal Yorulmaz, “Teknoloji Destekli Din Kültürü Ve Ahlak Bilgisi Derslerinin Öğrenci Başarısı ve Kalıcılığına Etkisi”, Değerler Eğitimi Dergisi, 3 (10), 2005, ss.111-136.

²⁰ Demir, 2008.

²¹ Ekici, 2007.

bilgisayar teknolojilerini kullanma konusunda yeterli olmamalarından dolayı²² genelde öğretim aracı olarak ders kitabı ve yazı tahtası kullanmayı tercih etmektedirler. Bununla birlikte araştırmalarda DKAB öğretmenlerinin yapılandırmacı eğitim anlayışına uygun materyal kullanma durumlarının yeterli seviyede olmadığı²³ bunun nedenleri arasında materyal hazırlama konusunda kendilerini yeterli görmemelerinin ve mezun oldukları lisans programında buna yönelik ders almamalarının etkili olduğu sonuçları ortaya çıkmıştır. Örneğin Demir tarafından yapılan araştırmada DKAB dersi öğretmenlerinin %69'unun yükseköğrenimi esnasında materyal geliştirme derslerini almadığı %84'ünün de araç-gereç ya da materyal geliştirme ile ilgili herhangi bir hizmet içi eğitim faaliyetine katılmadığı tespit edilmiştir.²⁴ Sonuçların bu şekilde oluşmasındaki bir diğer neden de ÖTMG dersinin konu alanından bağımsız, alana yabancı uzmanlarca verilmesi, buna bağlı olarak da DKAB öğretmeni adaylarının öğrendiklerini kendi alanlarında uygulama ve aktarma şansı bulamaması ve sonucunda da alanına yönelik materyal üretememesidir.

Araştırma sonuçlarında da görüldüğü üzere din öğretiminde öğretim amaçlı teknolojiyi kullanma ve materyal geliştirme çözüme kavuşturulması gereken önemli problem alanlarından biridir ve problemin çözümü öğrenme süreçlerinin tasarlayıcısı olan DKAB öğretmenlerinden ve mezun oldukları lisans programlarından geçmektedir. Çünkü öğretim programlarının temel felsefesi olan yapılandırmacı yaklaşımın teoride DKAB öğrenme süreçlerinde öğretmenin öğrenme-öğretme süreçlerine dahil ettiği öğretimsel işlemlerle öğrencinin öğrenme merkezinde olduğu etkinlik merkezli bir anlayışı hakim kılmak gibi bir hedefi olsa da pratikte hala daha sözel aktarım DKAB öğretmenleri tarafından derslerinde öncelikli başvurulan yöntem olmaya devam etmektedir.

DKAB öğretmenlerin derslerinde değişimi gerçekleştirebilmeleri için öncelikle kendilerinin değişimi kabul etmeleri, özellikle bilgisayar teknolojisi ile ilgili olarak meydana gelen gelişmelerden haberdar olmaları ve değişimin getirdiği avantajları kendi derslerine yönelik nasıl aktarabileceklerini, öğrenme süreçlerini nasıl aktif bir ortama dönüştürebileceklerini bilmeleri gerekir. Bu nedenle, öğretmenlerin, bilişim teknolojilerini materyal geliştirmede ve öğretimde aktif olarak kullanmalarını sağlamak için öncelikle teknolojiye ve materyal geliştirmeye yönelik tutum ve algılarının incelenmesi ve bu tutum ve algıların pozitif hale getirilmesi gerekmektedir.²⁵ Buradan hareketle bu çalışmada

---

²² Keskin, 2011, ss.211-233; Özdemir, 2010.

²³ Özdemir, 2010; Coşkun, 2012..

²⁴ Demir, 2008.

²⁵ H. C. Çelik ve R. Bindak. İlköğretim Okullarında Görev Yapan Öğretmenlerin Bilgisayara Yönelik Tutumlarının Çeşitli Değişkenlere Göre İncelenmesi. Eğitim Fakültesi Dergisi, 6(10), 2005.,s.29

da Öğretim Teknolojileri ve Materyal Geliştirme dersinin Din Kültürü Ve Ahlak Bilgisi öğretmen adaylarının teknoloji tutumları ve materyal geliştirme yeterlilik algıları üzerindeki etkisi araştırılmıştır. Bu amaç doğrultusunda aşağıdaki araştırma sorularına cevap aranmıştır.

- 1) Konu alanından bağımsız olmayan alan ile bütünleştirilmiş ÖTMG dersini alan DKAB öğretmen adaylarının “Teknoloji tutum Ölçeği” (TTÖ) ön test- son test puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark var mıdır?
- 2) Konu alanından bağımsız olmayan alan ile bütünleştirilmiş ÖTMG dersini alan DKAB öğretmen adaylarının;
  - a) TTÖ öntest puanlarında cinsiyete göre fark var mıdır?
  - b) TTÖ sontest puanlarında cinsiyete göre fark var mıdır?
- 3) Konu alanından bağımsız olmayan alan ile bütünleştirilmiş ÖTMG dersini alan DKAB öğretmen adaylarının;
  - a) TTÖ öntest puanlarında bilgisayar dersi alma durumlarına göre farklılık var mıdır?
  - b) TTÖ sontest puanlarında bilgisayar dersi alma durumlarına göre farklılık var mıdır?
- 4) Konu alanından bağımsız olmayan alan ile bütünleştirilmiş ÖTMG dersini alan DKAB öğretmen adaylarının;
  - a) TTÖ öntest puanlarında kendine ait kişisel bilgisayara sahip olma durumlarına göre farklılık var mıdır?
  - b) TTÖ sontest puanlarında kendine ait kişisel bilgisayara sahip olma göre farklılık var mıdır?
- 5) Konu alanından bağımsız olmayan alan ile bütünleştirilmiş ÖTMG dersini alan DKAB öğretmen adaylarının;
  - a) TTÖ öntest puanlarında mezun olunan ortaöğretim kurum türüne göre farklılık var mıdır?
  - b) TTÖ sontest puanlarında mezun olunan ortaöğretim kurum türüne göre farklılık var mıdır?

Yöntem

Araştırmanın Deseni

ÖTMG dersinin DKAB öğretmen adaylarının teknoloji tutumları ve materyal geliştirme yeterlilik algıları üzerindeki etkisini incelemeyi amaçlayan bu çalışmada, nicel araştırma yaklaşımlarından “deneysel çalışma” yönteminin tek gruplu ön test -son test zayıf deneysel deseni kullanılmıştır.

Örneklem Grubu

Örneklem olarak zaman, maddiyat ve çaba sarf etme etkenleri ile ilgili tasarruf elde etme amacıyla uygun amaçlı örneklem (Convenience purposeful sampling) kullanılmıştır. Araştırmaya konu olan durumu tanımlayabilmek için, evrenden seçilen örneklem üzerinde araştırma gerçekleştirilmiştir. Çalışmanın evrenini 2013-2014 eğitim-öğretim yılında Süleyman Demirel Üniversitesi İlahiyat Fakültesi ilköğretim DKAB Öğretmenliği bölümünde öğrenim gören

öğrenciler oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklem grubunu ise bu bölümün son sınıfında öğrenim gören 81 gönüllü öğrenci oluşturmuştur.

Örneklem grubunun olgusal durumu aşağıdaki gibi oluşmuştur:

Tablo 1: Araştırmaya Katılan Öğretmen Adaylarının Kişisel Özellikleri

	f	%
Cinsiyet		
Bayan	45	55,6
Erkek	36	44,4
Mezuniyet		
Anadolu Lisesi	31	38,3
Lise (İmam Hatip, Anadolu ve Meslek lisesi dışında)	34	42,0
İmam Hatip Lisesi	2	2,5
Anadolu İmam Hatip Lisesi	9	11,1
Meslek Lisesi	3	3,7
Diğer	2	2,5
Bilgisayar dersi alma durumu		
Hayır	28	34,6
Evet	53	65,4
Bilgisayar kullanma Yeterliliği		
Hiç Yeterli Değilim	14	17,3
Biraz yeterliyim	49	60,5
Oldukça Yeterliyim	13	16,0
Tamamen Yeterliyim	5	6,2
Bilgisayar kullanım sıklığı		
Ayda birkaç saat	7	8,6
Haftada birkaç saat	36	44,4
Her gün birkaç saat	38	46,9
Ders harici en çok kullanıldığınız program ve internet uygulaması		
Facebook	60	74,1

Twitter	12	14,8
Word	2	2,5
Blog	3	3,7
Diğer	4	4,9
Kişisel bilgisayara sahip olma		
Hayır	23	28,4
Evet	58	71,6
Genel Toplam	81	100,0

Tablo 1’de de görüldüğü üzere araştırma grubunun %56’sı bayan %44’ü erkektir. Katılımcıların büyük bir çoğunluğunu Anadolu lisesi ve Düz lise mezunları oluşturmaktadır. Daha önce bilgisayar dersi alanların oranı % 65 ve kendine ait kişisel bilgisayarı olanların oranı %71 iken kendisini bilgisayar konusunda yeterli görenlerin oranı düşüktür. Grubun %46’sı hemen hemen her gün birkaç saat, %44’ü de haftada birkaç saat bilgisayar kullanmaktadır. Bu sürede en çok tercih ettikleri internet uygulaması ise Facebook’tur (%74).

Veri Toplama Araçları

Çalışmada Erdemir vd.²⁶ tarafından geliştirilen ‘Teknoloji Tutum Ölçeği’ veri toplama aracı kullanılmıştır. Ölçek 5’li likert tipi ölçek olup 23’ü olumlu, 6’sı olumsuz 29 maddeden oluşmaktadır. *Bu maddelerin 11’i bilgisayar ve kullanımı, 6’sı internet ve kullanımı ve 12’si de öğretim amaçlı teknolojiyi kullanabilme ve hazırlayabilmeye (kavram ve bilgi haritaları, yazma ve grafik programları, iki boyutlu görsel materyaller, internet, bilgisayar, bulmaca sayfaları, slayt, tepegöz, video, televizyon iletişim teknolojileri, uzaktan eğitim ve yazılım programları gibi.)* ilgilidir. Ölçekte yer alan maddeler “Kesinlikle katılıyorum=5”, “Katılıyorum=4”, “Kararsızım=3”, “Katılmıyorum=2” ve “Hiç katılmıyorum=1” şeklinde puanlanmıştır. Ölçekten alınabilecek en yüksek puan 145 en düşük puan 29’dur. Erdemir vd. (2009) gerçekleştirilen geçerlik ve güvenilirlik çalışmalarında ölçme aracının güvenilirliği .93 olarak bulunmuştur. Bu çalışma da ise ölçeğin Cronbach alfa güvenilirlik katsayısı $\alpha = 0.957$ olarak bulunmuştur.

Veri Toplama Araçlarının Uygulanması

Ön-test ve son-test uygulamalarını yapmadan önce ölçeği geliştiren araştırmacıdan kullanım izni alınmıştır. Daha sonra gönüllü öğretmen

²⁶ Naki Erdemir ve diğ., “Öğretmen Adaylarının Eğitimde Teknolojiyi Kullanabilme Özgüvenlerinin Tespiti” Türk Fen Eğitimi Dergisi, Yıl 6, Sayı3, Aralık 2009, ss.99-108.

adaylarından çalışma grubu oluşturulmuştur. Araştırmanın verileri, Süleyman Demirel İlahiyat Fakültesi İlköğretim DKAB bölümünde öğrenim gören 81 öğretmen adayından elde edilmiştir. Araştırmacı tarafından ÖTMG dersini almadan önce katılımcılara teknoloji tutum ölçeği uygulanmıştır. Araştırmacı tarafından DKAB dersi ile bütünleştirilmiş, öğretmen adaylarının kendi alanı ile uygulama ve materyal geliştirme şansını yakaladığı teori ve uygulama ağırlıklı bir ders programı hazırlanmıştır. Daha sonra bu program bizzat araştırmacının kendisi tarafından 14 hafta süre ile uygulanmıştır. ÖTMG dersi sona erdiğinde ise aynı ölçek DKAB öğretmen adaylarına tekrar uygulanmış ve her iki uygulamada elde edilen bulgular, istatistikî işlemlere tabi tutulmuş ve yorumlanmıştır.

Verilerin Analizi

Katılımcıların Teknoloji Tutum Ölçeği öntest-sontest ortalama puanlarının normal dağılım göstermesi nedeniyle verilerin analizinde gruplar arası farkın belirlenmesinde parametrik testlerden ilişkili örneklem için (paired samples) t-testi, independent sample t testi ve Tek Yönlü Varyans Analizi (Anova) kullanılmıştır. Çalışmadan elde edilen veriler SPSS 20 (Statistical Package for the Social Sciences) programı ile analiz edilmiştir.

Bulgular

Bu bölümde araştırma hipotezlerinin test edilmesine ilişkin istatistiksel işlemler ve bu işlemler sonucunda elde edilen bulgulara yer verilmiştir. Birinci araştırma sorusu kapsamında öncelikle ÖTMG dersini alan DKAB öğretmeni adaylarının TTÖ ön test- son test puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark olup olmadığı ilişkili örneklem için Paired Samples t-testi ile incelenmiş ve sonuçlar Tablo 2’de sunulmuştur.

Tablo 2: Öğretmen Adaylarının TTÖ Ölçeği Ön-test-Son-test Ortalamaları Arasında Anlamlı Bir Farklılık Olup Olmadığını Belirlemek Amacıyla Yapılan Eşleştirilmiş Grup t Testi Sonuçları

Ölçüm	N	X	SS	Sd	t	p
Öntest	81	3,0783	,73151	80	-12,763	.000
Sontest	81	4,1860	,47002			

Tablo 2 incelendiğinde, katılımcı grubu oluşturan DKAB Öğretmenliği öğretmen adaylarının TTÖ ön-test puanlarına ait ortalamaların $X = 3.07$; son-test puanlarının ise $X = 4,18$ olduğu görülmektedir. Ön-test ve son-test puanları arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olup olmadığı paired sample t-testiyle karşılaştırılmış ve bu farkın anlamlı olduğu bulunmuştur. Bu verilere dayanarak araştırmaya katılan İlköğretim DKAB öğretmenliği öğretmen adaylarının aldıkları ÖTMG dersinin öğretim amaçlı teknolojiye yönelik

tutumları üzerinde olumlu etkisinin olduğu söylenebilir. Buna göre denilebilir ki elde edilen bulgular, alanla bütünleştirilmiş ÖTMG derslerinin ilköğretim DKAB öğretmeni adaylarının öğretim amaçlı teknolojiyi kullanma ve materyal geliştirme tutum ve yeterlik algılarını artırdığını göstermektedir.

Tablo 3: TTÖ Ön-Test Puanları Ortalama Farklarının Öğretmen Adaylarının Cinsiyeti Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Bağımsız Grup t Testi Sonuçları

Değişken	N	X	SS	Sd	t	p
Bayan	45	2,99	0,74734	79	-1,218	0,227
Erkek	36	3,1887	0,70599			

Tablo 3’de görüldüğü gibi, araştırmanın örneklemini oluşturan öğretmen adaylarının TTÖ ön-test puanlarının öğretmen adaylarının cinsiyeti değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen bağımsız grup t testi sonucunda, grupların aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($t=-1,218$; $p>.05$).

Tablo 4: TTÖ Son-Test Puanları Ortalama Farklarının Öğretmen Adaylarının Cinsiyeti Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Bağımsız Grup t Testi Sonuçları

Değişken	N	X	SS	Sd	t	p
Bayan	45	4,24	0,41097	79	1,305	0,196
Erkek	36	4,14	0,531			

Tablo 4’de görüldüğü gibi, araştırmanın örneklemini oluşturan öğretmen adaylarının TTÖ son-test puanlarının öğretmen adaylarının cinsiyeti değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla bağımsız grup t testi gerçekleştirilmiştir. Bu test sonucunda, grupların aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($t=1,305$; $p>.05$).

Tablo 5: TTÖ Ön-Test Puanları Ortalama Farklarının Öğretmen Adaylarının Lise ve Üniversitede Bilgisayar Dersi Alma Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Bağımsız Grup t Testi Sonuçları

Değişken	N	X	SS	Sd	t	p
Hayır	28	3,02	0,773	79	-500	0,619
Evet	53	3,1	0,713			

Tablo 5’de görüldüğü üzere, araştırmanın örneklemini oluşturan öğretmen adaylarının TTÖ ön-test puanlarının öğretmen adaylarının lise ve

üniversitede bilgisayar dersi alma değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen bağımsız grup t testi sonucunda, grupların aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($t=-500$; $p>.05$).

Tablo 6: TTÖ Son-Test Puanları Ortalama Farklarının Öğretmen Adaylarının Lise ve Üniversitede Bilgisayar Dersi Alma Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Bağımsız Grup t Testi Sonuçları

Değişken	N	X	SS	Sd	t	p
Hayır	28	4,27	0,346	79	1,202	0,233
Evet	53	4,14	0,52			

Tablo 6'da görüldüğü gibi, araştırmanın örneklemini oluşturan öğretmen adaylarının TTÖ son-test puanlarının öğretmen adaylarının lise ve üniversitede bilgisayar dersi alma değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla bağımsız grup t testi gerçekleştirilmiştir. Bu test sonucunda, grupların aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($t=-1,202$; $p>.05$).

Tablo 7: TTÖ Ön-Test Puanları Ortalama Farklarının Öğretmen Adaylarının Kendine Ait Kişisel Bilgisayara Sahip Olma Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Bağımsız Grup t Testi Sonuçları

Değişken	N	X	SS	Sd	t	p
Hayır	23	3,08	0,767	79	0,078	0,938
Evet	58	3,07	0,723			

Tablo 7'de görüldüğü üzere, araştırmanın örneklemini oluşturan öğretmen adaylarının TTÖ ön-test puanlarının öğretmen adaylarının kendine ait kişisel bilgisayar sahibi olma değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen bağımsız grup t testi sonucunda, grupların aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($t=-0,078$; $p>.05$).

Tablo 8: TTÖ Son-Test Puanları Ortalama Farklarının Öğretmen Adaylarının Kendine Ait Kişisel Bilgisayara Sahip Olma Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Bağımsız Grup t Testi Sonuçları

Değişken	N	X	SS	Sd	t	p
Hayır	23	4,14	0,556	79	-0,541	0,59
Evet	58	4,2	0,435			

Tablo 8'de görüldüğü üzere, araştırmanın örneklemini oluşturan öğretmen adaylarının TTÖ ön-test puanlarının öğretmen adaylarının kendine ait kişisel bilgisayar sahibi olma değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla bağımsız grup t testi gerçekleştirilmiştir. Bu test sonucunda elde veriler analiz edildiğinde, grupların aritmetik ortalamaları arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olmadığı görülmüştür ($t=-0,541$; $p>.05$).

Tablo 9: En Son Mezun Oldukları Ortaöğretim Kurumu Türüne Göre DKAB Öğretmeni Adaylarının TTÖ Ön-Test Puanları

		N	X	SS
TTÖ Ön-test	Anadolu Lisesi	31	3,1079	,72259
	Düz Lise	34	3,0548	,72482
	İmam Hatip Lisesi	2	2,3621	,07315
	Anadolu İmam Hatip Lisesi	9	3,3103	,98864
	Meslek Lisesi	3	2,9540	,28919
	Diğer	2	2,8793	,36574
	Toplam	81	3,0783	,73151

En son mezun oldukları ortaöğretim kurumu türüne göre DKAB öğretmeni adaylarının TTÖ ön-test puanları tablo 9'da yer almaktadır. Tablo 9 dikkate alındığında DKAB öğretmeni adaylarının tutum puanları 2,36 ile 3,01 arasında değiştiği ve Anadolu Lisesi mezunlarının tutumlarının diğer kurum mezunlarının tutum ortalamalarından yüksek olduğu görülmektedir. Tutum puanları arasındaki bu farkın anlamlı olup olmadığını tespit etmek amacıyla da tek yönlü varyans analizi uygulanmış ve elde edilen verilere Tablo 10'da yer verilmiştir.

Tablo 10: TTÖ Ön-Test Puanlarının En Son Mezun Olunan Ortaöğretim Kurumu Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları

İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmeni Adaylarının Öğretim Amaçlı Teknolojiyi Kullanma ve Materyal Geliştirme Tutum ve Özgüvenleri Üzerine Bir Araştırma

		Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p
TTÖ	Gruplar arası	1,682	5	,336		
Ön-Test	Gruplar içi	41,126	75	,548	,614	,690
	Toplam	42,809	80			

Tabloda da görüldüğü üzere, TTÖ aritmetik ortalamalarının en son mezun olunan ortaöğretim kurumu değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda Ortaöğretim kurumları gruplarının aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır (F=614; 69).

Tablo 11: En Son Mezun Oldukları Ortaöğretim Kurumu Türüne Göre DKAB Öğretmeni Adaylarının TTÖ Son-Test Puanları

		N	X	SS
TTÖ Son-Test	Anadolu Lisesi	31	4,1858	,42351
	Düz Lise	34	4,1410	,56447
	İmam Hatip Lisesi	2	4,3966	,02438
	Anadolu İmam Hatip Lisesi	9	4,3295	,37462
	Meslek Lisesi	3	4,1379	,09123
	Diğer	2	4,1724	,53643
	Toplam	81	4,1860	,47002

En son mezun oldukları ortaöğretim kurumu türüne göre DKAB öğretmeni adaylarının TTÖ son-test puanları tablo 11’de yer almaktadır. Tablo 11 dikkate alındığında DKAB öğretmeni adaylarının tutum puanları 4,13 ile 4,39 arasında değiştiği ve İmam Hatip Lisesi mezunlarının teknolojiye ve materyal kullanmaya yönelik tutum ve özgüven ortalamalarının diğer kurum mezunlarından yüksek olduğu görülmektedir. Tutum puanları arasındaki bu farkın anlamlı olup olmadığını tespit etmek amacı ile tek yönlü varyans analizi uygulanmış ve elde edilen verilere Tablo 12’de yer verilmiştir.

Tablo 12: TTÖ Son-Test Puanlarının En Son Mezun Olunan Ortaöğretim Kurumu Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları

		Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p
TTÖ Son- Test	Gruplar arası	,350	5	,070	,303	,909
	Gruplar içi	17,323	75	,231		
	Toplam	17,673	80			

Tablo 12 incelendiğinde, DKAB öğretmeni adaylarının en son mezun oldukları ortaöğretim kurum türüne göre öğretim amaçlı teknolojiyi kullanma ve materyal geliştirme özgüven puanları arasında görülen farkın anlamlı olmadığı belirlenmiştir. Buna göre aday öğretmenlerin teknolojiye ve materyal geliştirmeye yönelik tutumlarının mezun olunan ortaöğretim kurumu türüne göre birimine göre farklılık göstermediği söylenebilir.

Tartışma ve Sonuç

Bu çalışmada alanla bütünleştirilmiş ÖTMG derslerinin araştırmaya katılan DKAB öğretmenliği öğretmen adaylarının teknoloji tutum ve materyal geliştirme yeterlilik algıları üzerindeki etkisinin olup olmadığı araştırılması hedeflenmiştir. Araştırmada elde edilen verilerin analizi sonucunda alanla bütünleştirilmiş ÖTMG derslerinin araştırmaya katılan DKAB öğretmen adaylarının öğretim amaçlı teknolojiyi kullanma ve materyal geliştirmeye yönelik tutum ve özgüvenleri üzerinde olumlu etkisi olduğu tespit edilmiştir. Literatürde bu konuyla ilgili benzer sonuçlara ulaşan çalışmalar bulunmaktadır. Örneğin İpek ve Baran tarafından yapılan araştırmada²⁷ ÖTMG dersiyle birlikte matematik öğretmeni adaylarının teknolojinin matematik öğretiminde önemi ve gerekliliğiyle ilgili düşüncelerinde olumlu yönde değişimler yaşandığı belirlenmiştir. Acer tarafından yapılan araştırmada da okulöncesi öğretmen adayları Materyal Geliştirme dersinin yaratıcılıklarının geliştirdiğini ve yaratıcı ürünler tasarlayabilmelerine katkı sağladığını belirtmişlerdir.²⁸ DKAB öğretmenleri üzerine yapılan bir araştırmada DKAB öğretmenlerinin bilgisayar destekli eğitime ilişkin duygusal, bilişsel ve psikomotor olmak üzere her üç boyutta yüksek düzeyde tutuma sahip oldukları tespit etmiştir.²⁹ Benzer şekilde araştırmalarda öğretmen adaylarının öğretim teknolojilerine ve materyallerine

²⁷ Ali Sabri İpek ve Demet Baran, "İlköğretim Matematik Öğretmen Adaylarının Teknoloji Destekli Temsillerle İlgili Düşünceleri" 5th International Computer & Instructional Technologies Symposium, 22-24 Fırat University, ELAZIĞ- TURKEY, September 2011.

²⁸ Dilek Acer, "Okulöncesi Öğretmen Adaylarının Materyal Geliştirme Dersine İlişkin Görüşlerinin İncelenmesi", İlköğretim Online, 10(2), 421-429, 2011. [Online]: <http://ilkogretim-online.org.tr>. E.T. 01.11.2014.

²⁹ Krş: Özgan, 2000; Ekici, 2007.

yönelik tutumlarının iyi düzeyde olduğu sonucuna ulaşılmıştır.³⁰ Yavuz ve Coşkun'un teknoloji destekli proje çalışmaları sonucunda sınıf öğretmenliği öğrencilerinin öğretimde teknolojik araç-gereçlerin kullanılmasına yönelik tutumlarının olumlu yönde son test lehine anlamlı bir farklılığın olduğu görülmüştür.³¹ Eyüp tarafından yapılan çalışmada veri toplama aracı olarak 'Teknoloji Tutum Ölçeği' kullanılmış ve çalışmanın sonucunda Türkçe öğretmeni adaylarının öğretim teknolojilerini kullanma konusunda özgüvenlerinin 'yeterli' seviyede olduğu ortaya çıkmıştır.³²

DKAB dersinde araç-gereç kullanmanın yararlı olup olmadığı konusunda DKAB dersi öğretmenlerinin hemen hemen hepsi olumlu görüş bildirmiştir.³³ Benzer şekilde Güngör tarafından yapılan bir araştırma da öğrenciler de namaz abdest hac gibi uygulamaya dönük konuların resim veya video, film ve slâytle desteklenmesi gerektiği yönünde görüş ortaya koymuşlardır.³⁴ Nitekim Asan, bilgisayar destekli din eğitimi konusunda bir yazılım geliştirmiş ve bu yazılımı Fatiha suresinin öğretiminde uygulamış ve bilgisayar destekli eğitimin din eğitiminin başarısı üzerine etkisini incelemiştir. Araştırma sonucunda deney grubu öğrencilerinin bilgisayar destekli eğitime ilgilerinin yüksek olduğu tespit edilmiştir.³⁵ Aynı şekilde Yorulmaz din öğretiminde öğretim teknolojileri ve materyal kullanımının verimliliğe ve kalıcılığa etkisi araştırmıştır. Araştırma sonucunda öğretim teknolojileri ve materyaller yardımıyla istenilen DKAB dersinin daha verimli ve kalıcı olduğu sonucuna varmıştır.³⁶ Yemenici tarafından³⁷ da görsel öğretim etkinliklerinin DKAB dersi öğretim çalışmalarının etkinliğine ve başarısına olan etkilerini araştırmak amacıyla ön test-son test deneysel bir çalışma yapılmıştır. Araştırmanın sonucunda deney grubu lehine anlamlı bir farklılık oluşmuştur.

---

³⁰ Mustafa Metin ve diğ. "Öğretmen Adaylarının Öğretim Teknolojilerine Yönelik Tutumlarının Farklı Değişkenler Açısından İncelenmesi", Kastamonu Eğitim Dergisi Cilt:21 No:4 (Özel Sayı) Ekim 2013 ss.1345-1364; Orhan Karamustafaoğlu "Fen Ve Teknoloji Öğretmenlerinin Öğretim Materyallerini Kullanma Düzeyleri: Amasya İli Örneği", AÜ . Bayburt Eğitim Fakültesi Dergisi, Cilt 1, Sayı 1, 2006, ss. 90- 101.

³¹ S. Yavuz-A.E. Coşkun, "Sınıf Öğretmenliği Öğrencilerinin Eğitimde Teknoloji Kullanımına İlişkin Tutum Ve Düşünceleri" H. Ü. Eğitim Fakültesi Dergisi, 34, 2008,ss. 276-286.

³² Bircan EYÜP, "Türkçe Öğretmeni Adaylarının Öğretim Teknolojilerini Kullanmaya Yönelik Öz Güvenleri", Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Yıl: 5, Sayı: 9, Haziran 2012, ss. 77-87

³³ Demir, 2008.

³⁴ Güngör, 2008.

³⁵ Asan, 2000, s. 199-206

³⁶ Yorulmaz, 2005 s.111-136.

³⁷ Yemenici, 2007.

Bu araştırmada ulaşılan bir diğer sonuç ise; ilköğretim DKAB öğretmen adaylarının öğretim amaçlı teknolojinin kullanımına ve materyal geliştirmeye yönelik tutumları ve özgüvenlerinin aday öğretmenlerin cinsiyet, bilgisayar dersi alma durumu, kendine ait kişisel bilgisayarı olma durumu ve mezun olunan ortaöğretim kurum türü değişkenlerine anlamlı farklılık göstermemesidir.

Eyüp tarafından yapılan araştırmada Türkçe öğretmeni adaylarının öğretim teknolojilerini kullanmaya yönelik özgüvenlerinin cinsiyet değişkeni açısından anlamlı bir fark bulunmamıştır.³⁸ Benzer sonuçlara Metin vd. tarafından yapılan araştırmada da ulaşılmıştır. Araştırma sonucunda öğretmen adaylarının öğretim teknolojilerine yönelik tutumlarıyla cinsiyet ve öğretim teknolojileriyle ilgili ders alıp almama durumu değişkenleri arasında istatistik olarak anlamlı bir farklılık belirlenmemiştir. Buna karşın öğretmen adaylarının tutumlarıyla orta öğretimden mezun olduğu okul türü değişkeni arasında istatistik olarak anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir.³⁹ Bir diğer araştırmada da ilköğretim fen ve teknoloji öğretmenlerinin derslerinde öğretim materyali kullanma düzeylerinin cinsiyet değişkenine göre farklılık göstermediği görülmüştür.⁴⁰

Cinsiyet, kıdem ve evinde bilgisayar bulunma değişkeninin DKAB öğretmenlerinin bilgisayar destekli eğitime ilişkin duygusal boyuttaki tutumlarında farklı etkilere sahip olmadığı; evinde bilgisayar bulunma değişkeninin bilişsel ve psikomotor boyuttaki tutumlarını farklılaştırdığı ortaya çıkmıştır.⁴¹ Bunun dışında cinsiyet ve diğer değişkenlere göre farklılık gösteren araştırma sonuçları da bulunmaktadır. Örneğin Ekici tarafından yapılan araştırmada DKAB öğretmenlerin BDE"ye ilişkin tutumlarının bilişsel boyutunda, üniversitede bilgisayar dersi alma durum, evinde bilgisayar bulunma durumu değişkenlerine göre psikomotor (davranışsal) boyuttaki tutumlarının ise bilgisayar dersi alma durumu gibi değişkenine göre anlamlı bir şekilde farklılaştığı tespit edilmiştir.⁴² Kuru vd. tarafından yapılan araştırmada da cinsiyete göre öğretmenlerin materyal kullanım durumları, değerlendirme sürecinde bayan öğretmenlerin erkeklerden daha fazla materyal kullanımına yer verdikleri görülmüştür.⁴³

Bilgi durağan değil aksine güncellenen, artan değişen bir özelliğe sahiptir. Bu nedenle bireyin hangi meslekte olursa olsun- meslek edinme sürecinde aldığı eğitimler, güncellenmediği sürece ona yetmeyecektir. Nitekim günümüzde de öğretmenin öğrenme süreçlerindeki rolleri üzerinde önemli bir değişim olmuştur.

---

³⁸ Eyüp, 2012, s. 77-87

³⁹ Metin ve diğer, 2013, s.1345-1364

⁴⁰ Karamustafaoğlu, 2006, s. 90- 101

⁴¹ Özgan, 2000.

⁴² Ekici, 2007.

⁴³ Kuru ve diğer., 2009, s.738-744.

Artık sınıfında bir hatip edasında nutuklar atan, öğrencilerine bilgiyi aktaran ve bunu ezberlemelerine katkı sağlayan öğretmenin yerini, öğrenme sürecini tasarlayan, öğrencilerinin öğrenmelerine rehberlik eden öğretmen tipi almıştır. DKAB öğretmenleri de öğrenme ortamlarını yeni rollerine uygun oluşturmalarıdır. Zira din öğretiminde çocuğun gelişim düzeyine, ilgi ve ihtiyaçlarına uygun oluşturulmamış bir öğrenme ortamı öğrenmeyi başarısız kılmakla birlikte çocuğun gelişimini de olumsuz yönde etkileyecektir.⁴⁴ Bu nedenle öğretmenin mesleki açıdan yetişmişlik düzeyi sunacağı eğitimin kalitesinin önemli bir belirleyicisi olacaktır.⁴⁵ DKAB öğretmeni adaylarının teknolojiyi kullanma ve materyal geliştirmeye yönelik yeterliliklerini kazanacakları öğretim ortamları ise mezun oldukları lisans programları ya da formasyon eğitiminde alacakları ÖTMG dersleri olacaktır. Dolayısıyla bu programların ve derslerin aday öğretmenleri mesleğe hazırlayıcı bir nitelikte oluşturulması, öğretmenin öğretme-öğrenme süreci yeterlilik algısının yükselmesine ve en önemlisi din öğretiminin örgün eğitime yönelik amacının gerçekleşmesine katkı sağlayacaktır.

Bu araştırmanın sonuçlarında DKAB öğretmeni adayların teknoloji kullanımına ve materyal geliştirmeye yönelik tutum ve özgüvenlerinin son-testte farklılık göstermesinin nedenlerinden birisi ÖTMG dersinin DKAB dersi içeriğinden bağımsız verilmemesi ve aday öğretmenlerin öğrendiklerini kendi alanlarında uygulama fırsatını yakalamış olmalarıdır. Çünkü ÖTMG dersinin konu alanı hakimiyeti olmayan eğitimciler tarafından alandan bağımsız verilmesi durumunda öğretmen adayları öğrendikleri bilgi ve becerileri kendi alanlarına transfer edememe problemi ile karşı karşıya gelmektedir. Bu araştırmanın örneklem grubunu oluşturan DKAB öğretmen adayları da kendilerine yöneltilen açık uçlu sorularda ÖTMG dersinin nasıl olması gerektiği ile ilgili benzer görüşleri paylaşmışlardır.

A35: Bu dersi almadan önce hiçbir şekilde materyal tasarlamamıştım. Bu dersten sonra bilgisayarı internet dışında da kullanmayı, kendime ait bir şeyler tasarlamayı öğrendim. Öğretmen olduktan sonra derste hangi araçları kullanabileceğimi ve materyalleri geliştirebileceğimi öğrendim. Bence dersin bize en önemli katkısı soyut konuları somutlaştırarak öğrencinin daha iyi anlamasına katkı sağlaması. Böylece kitaba bağlı kalmadan öğrencileri sıkmadan ders işleyebiliriz. Bu dersin hocası hem kendi alanından olmalı ki hem konuyu bilip hem de materyali hazırlarken bize yardımcı olabilsin.

---

⁴⁴ Mualla Selçuk, Çocuğun Eğitiminde Dini Motifler, İkinci Baskı, TDV Yay. Ankara:1991,s.15.

⁴⁵ Seferoğlu, S. S. (2004). Öğretmen yeterlikleri ve mesleki gelişim. Bilim ve Akıl Aydınlığında Eğitim, 58, 40-45.

A39: *Bu ders sayesinde bilgisayarı kullanarak kavram haritası, bilgi haritası, video slayt yapmayı öğrendim. Bizler birere öğretmen adayı olduğumuz için bunları kesinlikle bilmemiz öğrenmemiz gerekiyor. Bu nedenle kesinlikle kendimizi geliştirdiğimizi düşünüyorum. Bu dersin bence en önemli katkısı biz öğretmen adaylarının materyal geliştirme becerilerini geliştirmektir.*

A36: *Daha önce pek çok bilgisayar programını kullanmayı biliyordum ama bu dersi aldıktan sonra bu programlarla DKAB dersine yönelik materyal hazırlamayı öğrendim. Dersin içeriği bence bu yıl öğrendiğimiz gibi DKAB derslerine yönelik materyal hazırlamaya yönelik olmalı. Bu derse giren kişi öncelikle alanı ve teknolojiyi bilmeli bu teknoloji ile nasıl dersimize yönelik materyal üretebileceğimizi öğretebilmeli.*

A62: *ÖTMG dersi alana uygun olarak işlenmeli ve bu dersin hocası alanı bilen biri olmalı ki bize yararı olsun. Ayrıca teknoloji iyi kullanabilmeli.*

A46: *Bu ders bizim ileride öğretmen olduğumuzda vereceğimiz derslerde teknolojiyi etkili kullanmamızı dersimize yönelik materyal üretmemizi sağlamalı, dersler işlenirken de sizin yaptığınız gibi dini konuların üzerinden gidilmeli, bu sayede hem uygulamaları yapıp hem de konulara aşına oluyoruz.*

A37: *Bu dersin içeri okuduğumuz bölüm ile ilgili bizi geliştirecek şekilde olmalıdır. Öğretmen olduğumuzda derslerimizde bize yardımcı olabilecek bilgisayarın, programların ve internetin kullanımını bize öğretmeli. Dersin hocası bence ilköğretimde öğretmenlik yapmış biri olmalı. Ders vereceğimiz çocukların seviyesini bilmeli. Böylece onlara sağlayabileceğimiz katkı artacaktır. Ayrıca alanı çok iyi bilmeli. Ben ders ile kavram haritası poster, sunu video hazırlama gibi şeyleri öğrenerek bir eğitimci olarak iyi şeyler öğrendiğimi düşünüyorum.*

A63: *ÖTMG dersinin içeriği alana uygun ve uygulamalı oluşturulmalı. Derse giren öğretim üyesi alanında uzman iletişim becerileri iyi olmalı,*

A43: *Kendime olan güvenim arttı. Bilgisayar benim için bir eziyet olmaktan çıktı. Sanırım artık bilgisayar biliyorum diyebilirim artık. Etkili bir din kültürü için konuları materyaller ile sunsak amacımıza ulaşıyoruz. (Bunun için) dersin alana yönelik olması bizim için iyi.*

A32: *Ben bu derste hiçbir şeyin korkulacak kadar zor olmadığını öğrendim. Bilgisayar kullanarak materyal üretmeyi öğrendim. Bu ders öğretmeni donanımlı yapar. Eğitimin kalitesi artar. Soyut olan dini konuların somutlaştırılmasını sağlar etkili din eğitimi verilir. Hocanın alan bilgisi ve teknoloji bilgisi iyi olmalı.*

A29: Dersi almadan önce pc'yi sadece internet müzik dinlemek film izlemek için kullanıyordum. Dersten sonra bilgisayarı verimli ve alanıma yönelik etkili materyal üretmek için kullanmayı öğrendim. Bu derste öğretirken eğlendiren etkinlikler yapmayı öğrendik öğrenciliğimiz süresince çok az öğretmenimiz böyle etkinlikler yaptırttı. ....ÖTMG dersi teoriyi içeren ama uygulamalı bir ders olmalı. Hocası da alanı bilen biri. öğretmeyi amaçladığı şeyleri öncelikle kendisi bilmeli. Bildiği ile yetinmeyen aktif üretebilen biri olmalı. Teknolojiyi iyi kullanmalı.

A70: .... Alana dönük bir ders olmalı, daha çok pratik yapılmalı, ders saati daha çok olmalı çünkü her ders yeni şeyler öğrenince pratik yapmak gerekiyor. Eğer hocamız başka bir alandan olsa idi bize yardımcı olmazdı.

Eğitim programlarının başarıya ulaşmasında en temel öğelerinden birisi öğrenme-öğretme süreçleridir. Bu süreçlerde çağın geliştirdiği en son teknolojileri derslerinin tasarlanmasında etkili bir şekilde uygulayabilen ve bu aktarımda yeterli bilgiye sahip olan DKAB öğretmenleri, geliştirdikleri materyallerle öğrenme süreçlerinde çoklu öğrenme ortamlarının sağlanmasını,⁴⁶ DKAB derslerinin aktif bir sürece dönüşmesini, öğrencilerin üst düzey becerileri kazanmalarını ve derse yönelik olumlu tutum geliştirmelerini sağlayacaktır. Bunu sağlayabilecek yeterliliğe sahip öğretmenlerin yetişmesinden sorumlu kurumlar ise mezun oldukları lisans programları ve bu yönde bir amaca sahip olan ÖTMG dersleridir. Nitekim aday öğretmenlerde açık uçlu sorulara vermiş olduğu cevaplar da; ÖTMG derslerinin alanlarına yönelik uygulamaya dönük olması gerektiğini ve bu şekilde gerçekleştirilen ÖTMG dersinin materyal geliştirme bilgi, beceri ve özgüvenleri konusunda kendilerine sağladığı katkıyı açık şekilde ifade etmişlerdir. Ayrıca bu dersin öğretim üyesinde bulunması gereken yeterliliklerde, öncelikle olarak DKAB dersine yönelik alan bilgisi, teknoloji kullanma ve iletişim becerisi gibi yeterlilikleri sıralamışlardır. Daha öncede değinildiği üzere belirtilen sorunun çözümü mezun olunan lisans programlarında saklıdır. Çünkü Din Eğitimi Bilimi çatısı altında yer alan bilim dallarından birisi de “Din Eğitimi/Öğretimi Teknolojisi”dir.⁴⁷ Din Öğretimi Teknolojisi, bireylerin dinle ilgili öğrenmelerine kılavuzluk yapan ve öğretme-öğrenme süreçlerine yardımcı olan araç, materyal ve ortamlarla ilgilenen bir disiplindir. Korkmaz'ın da ifade ettiği üzere Din öğretimi teknolojisinin görevi olan örgün ve yaygın din

---

⁴⁶ İsmail KENAR, “Teknoloji ve Derslerde Teknoloji Kullanımına Yönelik Veli Tutum Ölçeği Geliştirilmesi ve Tablet PC Uygulaması”, **Eğitim Bilimleri Araştırmaları Dergisi**, Cilt2 Sayı 2, Aralık 2012s.124

⁴⁷ Cemal Tosun, **Din Eğitimi Bilimine Giriş**, PegemA Yay., Ankara, 2005, s.74; Süleyman Akyürek, “Din Eğitimi Biliminin Alt Bilim Dallarına İlişkin Bir Analiz”, **Kuram ve Eylem Yönüyle Din Eğitiminin Teolojik ve Felsefi Temelleri Sempozyumu Bildirileri Kitabı**, Konya İlahiyat Derneği Yay. Konya, 2010, s.104.

eğitimi alanlarında ihtiyaç duyulan öğretim araç, gereç ve materyallerinin tasarlanması, geliştirilmesi, uygulanması ve değerlendirilmesi, bu süreçlerde yararlanılabilecek bilgisayar destekli öğretim materyallerinin, programlarının, internet sitelerinin geliştirilmesini yapmak, bütün bu unsurlarla öğretmen, öğrenci, ortam, zaman gibi değişkenler arasındaki ilişkileri incelemek ve açıklamak, dolayısıyla daha nitelikli bir din öğretimi hizmetinin gerçekleştirilmesine katkıda bulunmaktadır.⁴⁸ Bu nedenle aday DKAB öğretmenlerine yönelik verilecek olan ÖTMG derslerinde teknolojiyi iyi derecede kullanabilen ve bu anabilim dallarında görev yapan alan uzmanı öğretim üyelerine görev verilmesi hem dersin amaçlarının gerçekleşmesine hem de öğrencilerinin alanlarına yönelik uygulama yapma, materyal geliştirme özgüvenlerinin artmasına katkı sağlayacaktır.

Öneriler

Bu araştırmadan elde edilen sonuçlara dayalı olarak aşağıdaki öneriler yapılabilir:

- DKAB öğretmeni adaylarının öğretimde teknolojinin kullanımı ve materyal geliştirmeye yönelik tutum ve özgüvenlerinin daha da artırılabilmesi için, öğretmenlik mesleğine hazırlayıcı tüm derslerde öğrenenin daha aktif olduğu, kendi alanı ile ilgili uygulama fırsatlarını yakaladığı öğrenme ortamlarının oluşturulması ve uygulama işlemlerine ayrılan sürenin artırılması gerekmektedir.

- Materyali tasarlama ve geliştirme yeterliğinin kazandırılmasının amaçlandığı ÖTMG derslerinin konu alanından bağımsız verilmesi biçiminden vazgeçilmelidir.

- ÖTMG dersinin öğretimini yapan kişilerde din öğretimine yönelik alan bilgisinin ve teknolojileri kullanılmasına yönelik yeterliliklerinin olması gerekmektedir.

- DKAB öğretmenlerine yönelik verilen ÖTMG derslerinde öncelikle Din Eğitimi Anabilim Dalındaki kişilerin görevlendirilmesi sağlanmalıdır.

- Din Eğitimi alanında yetişen öğretim üyelerinin bu yeterliliklere sahip olması için gerekli çalışmalar yapılmalı, lisansüstü programlarında bu derslerin öğretimine yönelik dersler yerleştirilmelidir.

- İlahiyat Fakültesi mezunlarına yönelik düzenlenen formasyon derslerinin uzaktan öğrenme yöntemi ile gerçekleştirilmesinden vazgeçilmelidir.

- Benzer araştırmalar daha büyük örneklem grubuyla ve Arapça öğretmenliği, Meslek Dersleri öğretmenliği gibi farklı branşlardaki öğretmen adaylarıyla da yapılmalıdır.

---

⁴⁸ Mehmet Korkmaz, **Din Öğretimi Teknolojisi Ve Materyal Geliştirme**, TEZMER Baskı, Kayseri 2014, s.II.

KAYNAKÇA

- ACER**, D. “Okulöncesi Öğretmen Adaylarının Materyal Geliştirme Dersine İlişkin Görüşlerinin İncelenmesi”, İlköğretim Online, 10(2), 421-429, 2011. [Online]: <http://ilkogretim-online.org.tr>. E.T. 01.11.2014.
- ADIGÜZEL**, A. “İlköğretim Okullarında Öğretim Teknolojilerinin Durumu ve Sınıf Öğretmenlerinin Bu Teknolojileri Kullanma Düzeyleri”, Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi, 15, 2010, ss. 1-17.
- AKYÜREK**, S. “Din Eğitimi Biliminin Alt Bilim Dallarına İlişkin Bir Analiz”, Kuram ve Eylem Yönüyle Din Eğitiminin Teolojik ve Felsefi Temelleri Sempozyumu Bildirileri Kitabı, Konya İlahiyat Derneği Yay. Konya, 2010, (95-113).
- AŞKIN**, A. “Bilgisayar Destekli Din Eğitimi”, Din Eğitimi Araştırmaları Dergisi, S. 7, Emre Matbaacılık, İstanbul, 2000, ss. 199-206.
- COŞKUN**, M. K. “Din Kültürü Ve Ahlak Bilgisi Öğretmenlerinin Yapılandırmacı Yöntem Yeterliliklerinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi”, Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi Journal of Research in Education and Teaching Kasım 2012, Cilt 1, Sayı 4, Makale 29;
- CELİK**, H.C., ve Bindak., R. İlköğretim Okullarında Görev Yapan Öğretmenlerin Bilgisayara Yönelik Tutumlarının Çeşitli Değişkenlere Göre İncelenmesi, İnönü Eğitim Fakültesi Dergisi, 6(10), 2005, ss.27-38.
- CELİK**, H.C., - Kahyaoğlu, M. “İlköğretim Öğretmen Adaylarının Teknolojiye Yönelik Tutumlarının Kümeleme Analizi”, Türk Eğitim Bilimleri Dergisi, 5(4), 2007, ss.571-586.
- CETİN**, Ö. ve diğ. “Teknolojik Gelişme İçin Eğitimin Önemi ve İnternet Destekli Öğretimin Eğitimdeki Yeri”, The Turkish Online Journal of Educational Technology, 3(3), 144-147. 2004.
- DEMİR**, R. Öğretmenlerinin Derslerde Araç-Gereç Kullanma Bilgi Ve Alışkanlıkları (Adana Örneği), Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Felsefe Ve Din Bilimleri Ana Bilim Dalı, Adana 2008.
- DOĞAN R.- Tosun C.** İlköğretim 6., 7. Ve 8. Sınıflar İçin Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretimi Özel Öğretim Yöntemleri, Pegem A Yayıncılık, Ankara 2003.
- EKİCİ**, Y. Afyonkarahisar İlinde Görev Yapan Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmenlerinin Bilgisayar Destekli Eğitime İlişkin Tutumları ve Bu Tutumları Etkileyen Faktörler, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 2007.
- ERDERMİR** N. ve diğ., “Öğretmen Adaylarının Eğitimde Teknolojiyi Kullanabilme Özgüvenlerinin Tespiti” Türk Fen Eğitimi Dergisi, Yıl 6, Sayı3, Aralık 2009, ss.99-108.

EYUP, B. “Türkçe Öğretmeni Adaylarının Öğretim Teknolojilerini Kullanmaya Yönelik Öz Güvenleri”, Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Yıl: 5, Sayı: 9, Haziran 2012, ss. 77-87

GÖZÜTOK, F. D. Öğretmenliği Geliştiriyorum, Siyasal Kitapevi, Geliştirilmiş İkinci Baskı, Ankara 2014.

GÜNDÜZ Ş. -Odabaşı, H.F. “Bilgi Çağında Öğretmen Adaylarının Eğitiminde Öğretim Teknolojileri ve Materyal Geliştirme Dersinin Önemi”. The Turkish Online Journal of Educational Technology – TOJET, 3(1), 2004.

GÜNGÖR, F. İlköğretim Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi Dersinin Problem ve Beklentileri (İlköğretim 8.sınıf Öğrencileri Üzerine Bir Araştırma), Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi, Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bursa 2008.

İPEK A.S.- Baran,D. “İlköğretim Matematik Öğretmen Adaylarının Teknoloji Destekli Temsillerle İlgili Düşünceleri” 5th International Computer & Instructional Technologies Symposium, 22-24 Fırat University, ELAZIĞ-TURKEY, September 2011.

KARAMUSTAFAOĞLU O. “Fen Ve Teknoloji Öğretmenlerinin Öğretim Materyallerini Kullanma Düzeyleri: Amasya İli Örneği”, AÜ . Bayburt Eğitim Fakültesi Dergisi, Cilt 1, Sayı 1, 2006, ss. 90- 101.

KESKİN, Y. “DKAB Bölümleri Öğrencilerinin Bilgisayar Ve İnternet Kullanma Durumları Ve Yeterlikleri” Ondokuz Mayıs Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi [2011] sayı: 30, ss.211-233.

KORKMAZ, M. Din Öğretimi Teknolojisi Ve Materyal Geliştirme, TEZMER Baskı, Kayseri 2014.

KURU O. ve diğ. “İlköğretim Öğretmenlerinin Öğretim Sürecinde Materyal Kullanımına İlişkin Tutumları”, 9th International Educational Technology Conference (IETC2009), Ankara, Turkey, 2009, ss.738.744.

METİN, M. ve diğ. “Öğretmen Adaylarının Öğretim Teknolojilerine Yönelik Tutumlarının Farklı Değişkenler Açısından İncelenmesi”, Kastamonu Eğitim Dergisi Cilt:21 No:4 (Özel Sayı) Ekim 2013 ss.1345-1364.

MEB- İlköğretim Din Kültürü Ve Ahlak Bilgisi Dersi (4, 5, 6, 7 Ve 8. Sınıflar) Öğretim Programı Ve Kılavuzu, MEB Yay. Ankara, 2010.

ÖZDEMİR, M. İlköğretim Din Kültürü Ve Ahlak Bilgisi Öğretmenlerinin DKAB Derslerinde Öğretim Materyali Hazırlama ve Kullanma Durumu”, Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Felsefe ve Din Bilimleri Anabilim Dalı Din Eğitimi Bilim Dalı, Sivas 2010.

ÖZGAN, V. Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmenlerinin Bilgisayar Destekli Eğitime İlişkin Tutumları ve Bu Tutumları Etkileyen Faktörler –Edirne Örneği-” Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bursa 2000.

SELÇUK, M. Çocuğun Eğitiminde Dini Motifler, İkinci Baskı, TDV Yay. Ankara 1991.

SEFEROĞLU, S. “ Öğretmen Yeterlikleri Ve Mesleki Gelişim”, Bilim ve Aklın Aydınlığında Eğitim, 58, 2004, ss.40-45.

ŞİMŞEK, N. Öğretim Teknolojileri Kullanımı ve Materyal Geliştirme (Uygulama Örnekleriyle), Asil Yay. Dağ., Ankara 2007.

TARMAN B.- Baytak, A “Teknolojinin Eğitimdeki Yeni Rolü: Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Bakış Açıları”, Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi 2011 10(2), 2011, ss.891-908.

TOSUN, C. Din Eğitimi Bilimine Giriş, PegemA Yay., Ankara, 2005.

UÇAR, M. (1999). İlköğretimde Ders Araç-Gereçlerinin Kullanımı Konusunda Öğretmen Görüşlerinin Değerlendirilmesi. Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 3. <http://www.egitim.aku.edu.tr/mucar.htm> **E.T.** 01.10.2014

YAPICI Ü.- Hevedanlı, M. “Biyoloji Öğretimine Yönelik Geliştirilen Materyallerin Değerlendirilmesi” Gaziantep University Journal of Social Sciences, 12(2) Technology Special Issue 2013, ss.307-314.

YAŞLI, M.E. “Ortaöğretim Kurumları 9. Ve 10. Sınıf Din Kültürü Ve Ahlak Bilgisi Derslerinde Nitelikli Materyal Ve Verimliliğe Olan Etkisi (Konya İl Merkezi Örneği)”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Felsefe Ve Din Bilimleri Anabilim Dalı Din Eğitimi Bilim Dalı, Konya – 2007.

YAVUZ S.- Coşkun, A.E.“Sınıf Öğretmenliği Öğrencilerinin Eğitimde Teknoloji Kullanımına İlişkin Tutum Ve Düşünceleri” H. Ü. Eğitim Fakültesi Dergisi, 34, 2008,ss. 276-286.

YEMENİCİ, H. Etkin Din Eğitiminde Görsel Öğretim Etkinlikleri, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Felsefe Ve Din Bilimleri Anabilim Dalı (Din Eğitimi), Ankara, 2007.

YORULMAZ, B. “Teknoloji Destekli Din Kültürü Ve Ahlak Bilgisi Derslerinin Öğrenci Başarısı ve Kalıcılığına Etkisi”. Değerler Eğitimi Dergisi, 3 (10), 2005, ss.111-136.